

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหา : ความเป็นมาและความสำคัญ

การคลอด เป็นภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นตามวฏฏิมภาวะและสถานการณ์ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม (ฐิติพร, 2540; McKinney et al., 2000) ก่อให้เกิดความวิตกกังวลและหวาดกลัว เช่น กลัวความเจ็บปวด กลัวความพิการของบุตร กลัวตนเองและบุตรได้รับอันตรายหรือเสียชีวิต (พรทิพย์, 2539) ในระยะคลอด การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เห็นได้ชัด คือ การหดตัวของมดลูกที่มีลักษณะเฉพาะโดยเมื่อเข้าสู่ระยะคลอด การหดตัวของมดลูกจะทวีความรุนแรงมากขึ้น จำนวนครั้งในการหดตัวที่ขึ้นและการหดตัวในแต่ละครั้งจะใช้ระยะเวลาสั้นขึ้น ระยะมดลูกคลายตัวจะน้อยลง (ฐิติพร, 2540; Reeder, Martin, & Griffin, 1997; Sherwen, Scoloveno, & Weingarten, 1995) การหดตัวของมดลูกในลักษณะดังกล่าว ก่อให้เกิดการเจ็บครรภ์ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับผู้คลอด นอกจากนี้หากการคลอดดำเนินไปนานผิดปกติอาจทำให้มีโอกาสบาดเจ็บ ติดเชื้อ หรือเกิดการตกเลือดขณะคลอดได้มากยิ่งขึ้น รวมถึงอาจเกิดอันตรายต่อผู้คลอดและทารกในครรภ์ถึงขั้นเสียชีวิตได้ (กัญจณี, 2542) ดังนั้นผู้คลอดจึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือทั้งด้านร่างกายและจิตใจ จากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้กำหนดเป้าหมายให้มีการดูแลขณะคลอด โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขครอบคลุมร้อยละ 80 (กระทรวงสาธารณสุข, 2542) แต่จากรายงานการคลอดของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 12 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดสงขลา สตูล พัทลุง ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส พบว่า หญิงมีครรภ์คลอดกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพียงร้อยละ 58.82 (ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 12, 2542) ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

จังหวัดปัตตานี เป็นจังหวัดหนึ่งในเขตรับผิดชอบของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 12 ที่มีประชากรร้อยละ 82 นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งจากรายงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี (2543) พบว่าในปี พ.ศ. 2543 หญิงมีครรภ์คลอดกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร้อยละ 62.1 และคลอดกับผดุงครรภ์โบราณร้อยละ 37.9 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้และจากข้อมูลเกี่ยวกับการคลอดและสาเหตุการตายของมารดาในจังหวัดปัตตานีในปี พ.ศ.2543 พบว่ามารดาส่วนหนึ่งที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณเกิดปัญหาขณะคลอด ซึ่งได้แก่ เกิดการตกเลือด

การคลอติดัด และได้รับการส่งต่อที่ล่าช้าภายหลังจากผดุงครรภ์โบราณทำคลอดไม่ประสบผลสำเร็จ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี, 2543) จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการดูแลมารดาในระยะคลอดของผดุงครรภ์โบราณ ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัยพบว่า ไม่ปรากฏการศึกษาเกี่ยวกับการได้รับการดูแลในระยะคลอดของหญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณ แต่มีการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การดูแลตนเองของหญิงมีครรภ์มุสลิมที่ไม่ฝากครรภ์ (พันธ์, 2542) และประสบการณ์การดูแลตนเองหลังคลอดของหญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณ (อารีรัตน์, 2542) รวมถึงการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมารับบริการคลอดของมารดาวัยรุ่นมุสลิม จังหวัดนราธิวาส (วันเต็ม, 2544) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสบการณ์การได้รับการดูแลในระยะคลอดของหญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณ จะทำให้เกิดความเข้าใจในประสบการณ์การได้รับการดูแลในระยะคลอดตามวิถีของผดุงครรภ์โบราณได้มากขึ้น สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ไปปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการขณะคลอดให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของหญิงคลอดมุสลิมซึ่งจะสามารถป้องกันและลดอันตรายที่เกิดขึ้นจากการคลอดได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อบรรยายและอธิบายถึงประสบการณ์การได้รับการดูแลในระยะคลอดของหญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณ

คำถามการวิจัย

1. หญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณให้ความหมายการดูแลที่ได้รับจากผดุงครรภ์โบราณอย่างไร
2. หญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณได้รับการดูแลในระยะคลอดอย่างไรบ้าง
3. หญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณรู้สึกอย่างไรกับการดูแลในระยะคลอดที่ได้รับจากผดุงครรภ์โบราณ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้ระเบียบวิธี การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (phenomenological method) ตามปรัชญาของปรากฏการณ์ วิทยาแบบเฮร์แมนนิติก (hermeneutic phenomenology) และใช้แนวคิดการดูแลในระยะคลอด เป็นกรอบคิดในการวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในประสบการณ์การได้รับการดูแลในระยะ คลอด และใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อบรรยายและอธิบายถึงประสบการณ์จริง ในการได้รับการดูแลในระยะคลอดของหญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณ

นิยามศัพท์

ประสบการณ์การได้รับการดูแลในระยะคลอด หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่มารดา และบุตรได้รับจากผดุงครรภ์โบราณในระยะคลอด ซึ่งเริ่มตั้งแต่เจ็บครรภ์จนกระทั่งเด็กและรก คลอดและสิ้นสุดเมื่อมารดาอยู่ไฟ

ผดุงครรภ์โบราณ หมายถึง หมอตำแยที่เป็นหญิงมุสลิม ซึ่งไม่ผ่านหรือผ่านการอบรมตาม หลักสูตรการอบรมผดุงครรภ์โบราณของกระทรวงสาธารณสุข

ความสำคัญของการวิจัย

1. ด้านการปฏิบัติพยาบาล ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งมากยิ่งขึ้น เกี่ยวกับประสบการณ์การได้รับการดูแลขณะคลอดของหญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณ สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนการพยาบาล เพื่อให้การดูแลขณะคลอดได้ตรงกับ ความต้องการและสอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม

2. ด้านการบริหารการพยาบาล เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนปรับปรุงการบริหารงาน ในห้องคลอด การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ รวมถึง เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนการพัฒนาบริการการคลอดที่บ้าน ให้ถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น

3. ด้านการศึกษา สามารถนำข้อมูลที่ได้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการศึกษาค้นคว้าแก่นักศึกษาพยาบาล หรือบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับการดูแลในระยะคลอดที่กระทำโดยผดุงครรภ์โบราณ